

"I have found PEAR'S SOAP matchless for the Hands and Complexion."

Abolition Bath

BY SPECIAL APPOINTMENT TO

H.R.H. THE PRINCE OF WALES.

FOR THE COMPLEXION.

ESTABLISHED 1783. SOLD EVERYWHERE.

PURE, FRAGRANT, AND DURABLE.

?

11.A

Gyarmatok

2024. máj. 28.
TK 11. 68-71.

Imperializmus – gyarmatszerzési / birodalomépítési láz

- élelmiszer- / és nyersanyagforrás
- piac az iparcikkeknek
- nemcsak az értékes területekért folyik a versenyfutás → Ø marad fehér folt (geopolitikai-stratégiai okok)
- eu-i felsőbbrendűség- és küldetéstudat
gyarmat = civilizálandó terület

PEARS TRANSPARENT SOAP.

For IMPROVING THE COMPLEXION

For the hands and complexion I prefer it to any other.

William Langley

PEARS' SOAP.

"I have found it Matchless for the Hands and Complexion."

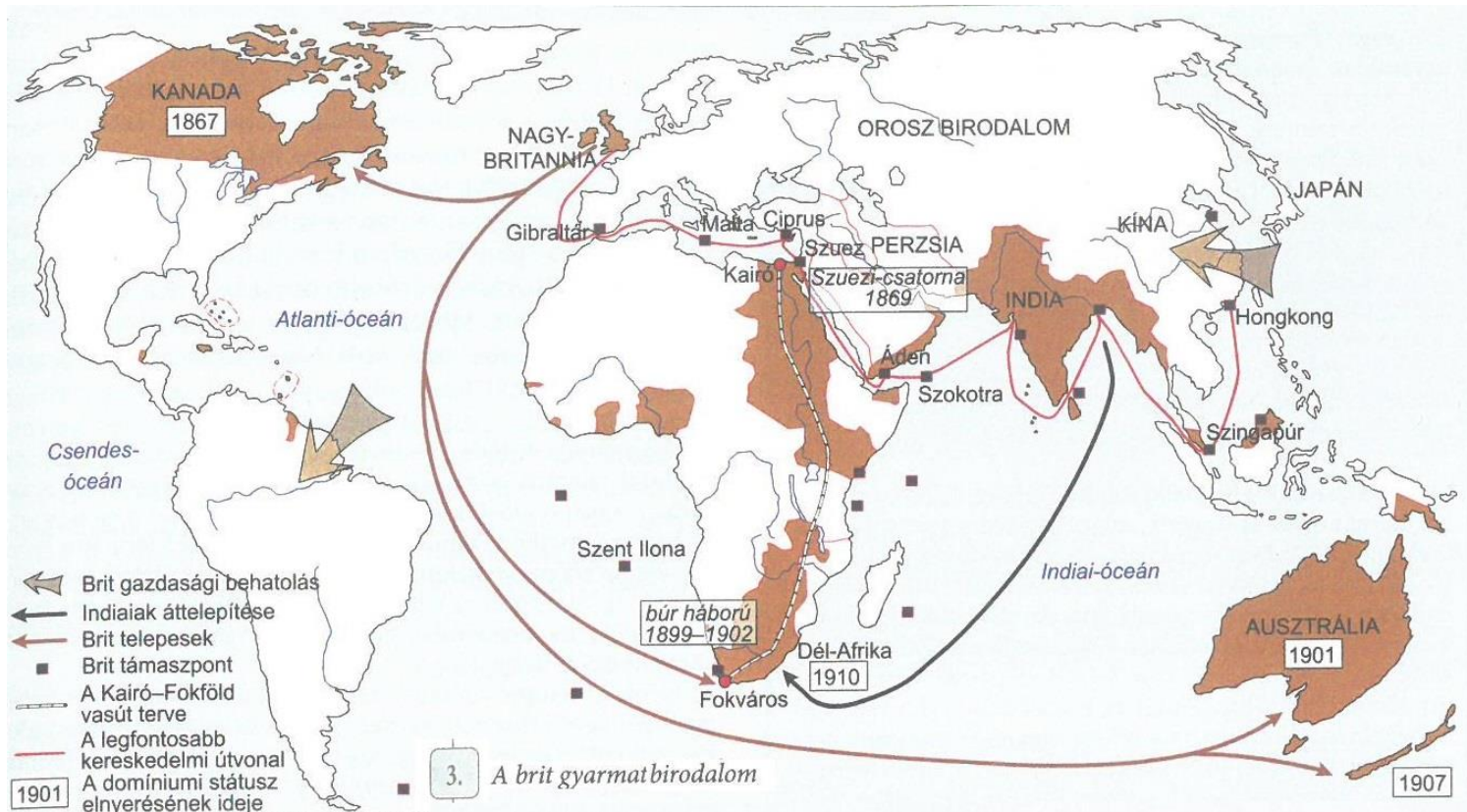
Edwin Pable

„A fölényben lévő fajok azért rendelkeznek ezzel a joggal [a gyarmatosítás jogával], mert van egy kötelességük is. Az a kötelességük, hogy civilizálják az alacsonyabb rendű fajokat.”

(JULES FERRY francia politikus, 1885)

1. Anglia

- világhat., a Brit Birod. fénykora a viktoriánus kor (19. sz. 2. fele)
- „a világ műhelye”

TK
69/3.

a) **India:** „a brit korona legszebb gyémántja”

– szipolylázadás (1857/58)

→ K-Indiai Társ. (1600) Ø

– alávetettség + korszerűsödés

NBr stratégiai érdekei ide összpontosulnak

→ **Burma** megszerzése (1886),

Afg. ütközőállam

JOSEPH RUDYARD KIPLING
(1865–1936)

- *Bombayben születik*
- *1894: The Jungle Book*

b) 2 telepes / fehér gyarmat:

– **Kanada – ?** ← 1756–63 gyarmati
hétéves háború, Fro-tól

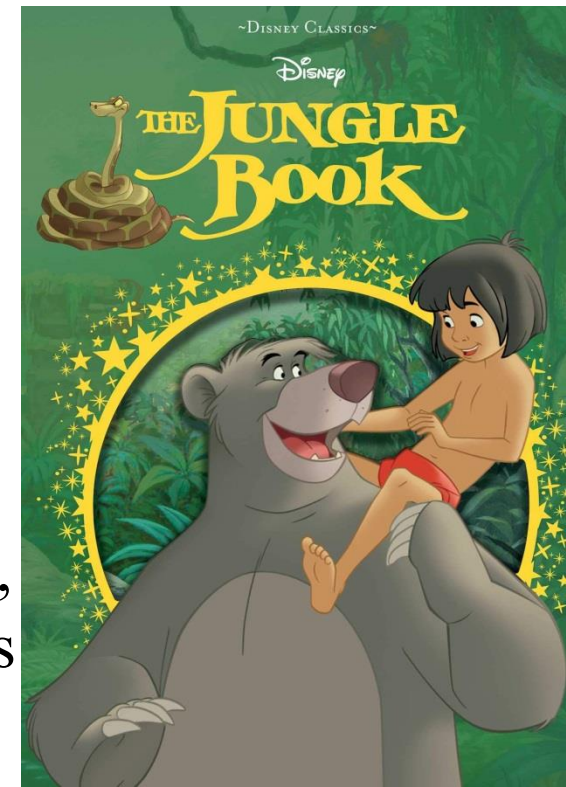
– **Ausztrália**

fegyencelep

aranyláz

– **1900 körül:** domíniumi státusz: lazább függés,
↓
belső öngazgatás

később Új-Zéland is

c) Afrika: csak a 19. sz. második felében gyarmatosítják

– Egy. – **Szuezi-csatorna** (1869)

angolok felvásárolják a részvényeket a fr.-ák elől

– **Kairó-Fokföld vasút terve**

– ...

– D-Afr. – **búr háborúk** (2.: 1899–1902)

L ?

koncentrációs táborok

(Concentration camp)

kb. 26 000 fő †,

főleg asszonyok és gyermekek

→ **C_{gy}**

WINSTON CHURCHILL haditudósító

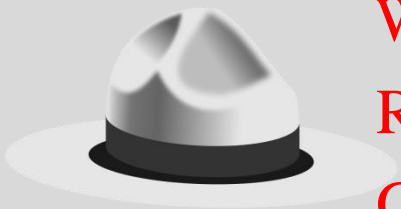
ROBERT BADEN-POWELL ezredes

GANDHI

– **vöröskeresztes önkéntesek**

Búr gyerek egy brit koncentrációs táborban

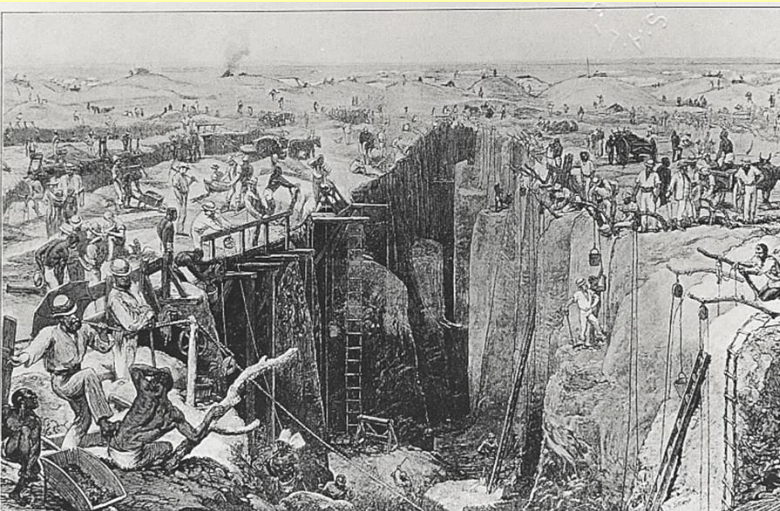
– a brit imperializmus jelképes alakja:

CECIL RHODES (1853–1902) – ?

- bányamágnás
→ DE BEERS gyémántvállalat

- Rhodesia

1960' – 1970' → Zambia és Zimbabwe

Kimberley Mine
→ Big Hole
(Dél-Afrikai Közt.)

*Brit hadihajók megsemmisítik a kínai flottát
az első ópiumháború idején ~ 1840*

+ d) Kína – félgyarmat

- 1900: az angolok (és szövetségeseik) leverik a külföldi befolyás elleni **boxerlázadást**
- USA, 1899: **nyitott kapuk elve**: az USA is részesedni kíván a kínai piacból
- **1894-től** Japán is hódít É-Kínában

Francia karikatúra Kína felosztásáról (1898) – ?

*VIKTÓRIA, II. VILMOS, II. MIKLÓS, MARIANNE (fr),
egy samuráj. Háttérben a tiltakozó CSING szelleme*

e) Hogyan került el Japán a gyarmatosítást? (!)

- Meidzsi-reformok – ?

1868→

Ny-i modernizáció
radikális politikai,
gazdasági (ip. forr.)
és szociális átalakulás

alk.

minisztériumok

parlament

- kereskedelem USA-val

+ ...

- hódító külp. – ?

1895: Tajvan elf. Kínától

1904/05 – ?

1910: Korea elf.

↳ addig önálló

A Japán Birodalom 1914-ben

2. Franciaország

- fő külp. cél: revans
- gyarmatok
  - Indokína

└ függetlenedés – ?

II. vh. vége – 1954

[első indokínai háború]

vietnami háború (1964–73) [második indokínai háború]

– É-Afr.: Algéria

└ függetlenségi háború – ?

1950' – 1962 (DE GAULLE fogadtatja el a franciákkal)

– Szahara, Ny-Afr., Madagaszkár

└ mai Szudán, a Nílus partján

- fashoda-i konfliktus (1898): a fr-ák meghátrálnak az angolok előtt
- **Mexikó: kudarc**

3. Németország

- II. V. belép a gyarmati küzdelembe (későn)
- Afr. – Togo
  - Kamerun
  - DNy-Afrika ~ **Namíbia**
  - Német-K-Afrika ~ **Tanzánia**

4. Olaszország

- szintén későn + gyenge is
- mai Líbia, Szomália
- 1935: MUSSOLINI megtámadja Etiópiát
  - **1941-ig** gyarmat – ?

5. Hollandia – indonéz szigetvilág

Belgium – Kongó

Portugália – Angola, Mozambik

} **régebbi gyarmatosítók**
nagyhat. erőes miatt

6. OMM – Franz-Josef-Land → 191 jéggel borított sziget 1870' – ?

Σ gyarmatosítás formái

- klasszikus: katonai-politikai
- egyenlőtlen szerződés (pl. vasút-, csatornaépítés – Egy.)
- protektorátus (Fro → Tunézia, Marokkó)
- gazd. függés (USA → karibi banánköztársaságok)

Meggondolandó:

– D-Am – ?

– Afrika területén a 19. sz. végén szabad – ?

– gyarmati rendszer felbomlása

I. vh → gyarmattartók meggyöngülnek

II. vh → gyarmatok függetlenségi törekvései még jobban felerősödnek

- 1945 → a két szuperhatalom: USA / SZU a felbomlást segíti
- India – 1947: független
  - India (hindu), Pakisztán (muz.), Ceylon (buddh.)
  - 1948: GANDHI †
- az angolok kivonulnak gyarmataikról
- a franciák hosszú harcok után adják fel pozícióikat – ?
(Vietnám, Algéria)
- 1945 – 60' → Ázsia és a Közel-Kelet országai felszabadulnak
- 1960' → Afrika országai is